

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Vår ref:
23/00736-5

Saksbehandler:
Hilde Silkoset

Dato:
15. november 2023

Oppfølging etter møte - barn i avlastnings- og barnebolig, sikkerhetspsykiatrisk tilbud til barn, og kjønnsinkongruens

Vi viser til møte i Helse- og omsorgsdepartementet 17. oktober 2023, hvor blant annet situasjonen for barn i avlastnings- og barneboliger, det sikkerhetspsykiatriske tilbudet til barn, og oppfølging av barn og unge med kjønnsinkongruens ble diskutert. Barneombudet har noen oppfølgingsspørsmål i forbindelse med disse sakene.

Situasjonen for barn i avlastnings -og barnebolig

Helsetilsynets pågående landsomfattende tilsyn med barn i avlastnings- og barneboliger 2022-2023, avdekker gjentatte brudd på barns rett til opplæring og habilitering. Alvorligheten i lovbrudd er etter Barneombudets vurdering sammenlignbart med det som ble avdekket under nasjonalt tilsyn med barne- og avlastningsboliger i 2009. Barneombudet ser det som alvorlig at situasjonen til barn i avlastnings- og barneboliger ikke har bedret seg til tross for de omfattende bruddene disse tilsynene har avdekket, ikke minst med tanke på over hvor lang tid det har gått mellom hvert av tilsynene.

Barneombudet har ved gjentatte anledninger, sist til Kultur- og likestillingsdepartementet¹ under arbeidet med Stortingsmeldingen om utviklingshemmede, løftet behovet for bedre kvalitet og kompetanse i det institusjonstilbudet som gis barn med omfattende omsorgsbehov i barne- og avlastningsboliger.

Barneombudet har merket seg at det er en tydelig forskjell i rettssikkerhet og oppfølging fra det offentlige når det gjelder barn under barnevernets omsorg og barn i avlastnings- og barneboliger, noe vi gjentatte ganger har adressert, og som det er behov for å gjøre noe med.

Barneombudet ber om at departementet følger opp bruddene som det pågående tilsynet har avdekket med en konkret plan for tiltak for å sikre at nye brudd ikke inntreffer. Vi mener det må utarbeides retningslinjer for selve tilsynsmodellen hvor barns behov og ønsker kartlegges og at

¹ [Innspill til Stortingsmelding om menneskerettighetene til personer med utviklingshemming \(barneombudet.no\)](https://www.barneombudet.no/innspill-til-stortingsmelding-om-menneskerettighetene-til-personer-med-utviklingshemming)

tilsynene må gjøres i stand til å følge opp håndheving ved avvik og brudd for å sikre at barns rettigheter ivaretas.

Barneombudet har tidligere tatt til orde for at man bør innføre samme kvalitetskrav til barne- og avlastningsboliger som man har til barnevernsinstitusjoner. Det vil sikre barn på institusjon bedre rettssikkerhet, og det vil gi bedre tilsyn fra det offentlige.

Det er etter vår vurdering et alvorlig paradoks at den mangelfulle normeringen og reguleringen av tilbudet som skal gis i institusjonene etter helse- og omsorgstjenesteloven, også gjør at tilsynene fra statsforvalter og Helsetilsynet blir svært overordnet da det er vanskelig å konkretisere eksempelvis et forsvarlighetskrav til tjenesten på grunn av et etter vårt syn mangelfullt regelverk.

Behandlingstilbudet til barn innen sikkerhetspsykiatri

Barneombudet fant gjennom innsyn i en rekke straffesaker i 2020 at det rettspsykiatriske tilbudet til barn og unge er mangelfullt. Vi er særlig bekymret for mangel på spesialisert kompetanse til å gjennomføre de rettspsykiatriske vurderingene, og manglende mulighet for utredning utover sikkerhetsposter for voksne. Vi har merket oss at Barneverninstitusjonsutvalget i NOU 2023: 24 [Med barnet hele veien](#) uttrykker bekymring over manglende tilbud til barn innen sikkerhetspsykiatri. Utvalget viser til at det i «Overordnet plan for sikkerhetspsykiatri og domfelte pasienter» legges til grunn en økning av barn og unge voksne i denne pasientgruppen (Helse Sør-Øst, 2023). Utvalget skriver at «*Planen anbefaler at det igangsettes en utredning av behovet for et behandlingstilbud for barn under 18 år med mistanke om eller konstatert alvorlig psykisk lidelse og voldsatferd, herunder behovet for regionale tjenestetilbud og et forsterket nasjonalt tjenestetilbud*»².

Barneombudet ber departementet komme tilbake med en skriftlig tilbakemelding på hvilke planer departementet har for økt kompetanse på utvikling av alvorlige psykiske lidelser hos barn og unge, bedre ivaretagelse av denne pasientgruppen fremover og hvordan imøtekomme den antatte økningen i denne pasientgruppen med et forsvarlig sikkerhetspsykiatrisk tilbud.

Barn og unge med kjønnsinkongruens

Barneombudet sendte brev til departementet 15. mai 2023 hvor vi uttrykte [Bekymring for pasientsikkerheten i behandlingstilbudet til barn og unge med kjønnsinkongruens](#). Dette med bakgrunn i Statens undersøkelseskommissjon for helse -og omsorgstjenesten (Ukom) sin rapport om pasientsikkerhet for barn og unge med kjønnsinkongruens, som ble publisert i mars³. Rapporten påpekte flere alvorlige forhold knyttet til pasientsikkerhet. Barneombudet mener det er behov for tiltak for å sikre denne pasientgruppen forsvarlig helsehjelp, og ba blant annet om at retningslinjen *Pasientrettigheter og helsehjelp til personer med Kjønnsinkongruens* revideres med tydelige krav til forsvarlighetsvurderinger knyttet til utredning, behandling og oppfølging.

Videre påpekte vi at det bør gjøres en systematisk kunnskapsoppsummering for å styrke kunnskapsgrunnlaget, og ba om en tilbakemelding på hvor langt helseforetakene har kommet i arbeidet med å etablere et helhetlig behandlingstilbud for personer med kjønnsinkongruens. Vi

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-24/id3005411/?ch=1> ,s.106

³ <https://ukom.no/rapporter/pasientsikkerhet-for-barn-og-unge-med-kjonnsinkongruens/sammendrag>

etterlyste også tiltak som kan bidra til at kunnskapsgrunnlaget styrkes, slik at oppdatert kunnskap vil ligge til grunn for utvikling av helsetjenestetilbudet i fremtiden.

Vi etterlyser svar på bekymringene og anbefalingene som ble beskrevet i brevet.

Med vennlig hilsen

Ivar Stokkereit
fagsjef

Hilde Silkoset
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Mottakerliste

Helse- og omsorgsdepartementet

Kopimottakerliste

Helse- og omsorgsdepartementet, Ragnhild Røhme Fjærtøft